

N:o 86.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 8 maj 1899.

— — — — Andra Kammaren den 8 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen angående förändrad uppställning af den s. k. lilla almanackan och införande i almanackan af ny namnlängd.

(Första Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 1) utlåtande n:o 9.)

(Andra Kammarens tillfälliga utskotts (n:o 1) utlåtande n:o 12.)

Till Konungen.

Uti två inom riksdagen väckta motioner hafva framställningar gjorts rörande almanackan.

I den ena af dessa framställningar har uttalats, att den s. k. lilla almanackan borde uppställas på ett enklare, begripligare och således ändamålsenligare sätt, än hvad nu vore fallet; i afseende hvarå vissa önskemål angifvits af motionären.

I den senare af de båda motionerna har väckts förslag om införande i almanackan af en ny namnlängd. Beträffande denna fråga erinras af vederbörande förslagsställare, hurusom almanackans namnlängd ledde sitt ursprung från medeltidens helgonkalender, innehållande idel namn å kyrkofäder, biskopar, martyrer samt andra heliga män och kvinnor. Den katolska namnlängden hade upptagits i almanackan och derigenom, äfven sedan den förlorat sin religiösa innebörd, fått stor

betydelse, icke minst efter det almanackan från och med år 1600 börjat årligen utgifvas. Då det nemligen ofta händt, att man gifvit barnen namn efter den dag, å hvilken de blifvit födda, hade namnlängden i almanackan långt efter reformationens införande, ja ända till våra dagar, bidragit att hos vårt folk undantränga de gamla svenska namnen och gifva förherskande inflytande åt namn af utländskt ursprung. Genom en verkställd undersökning hade konstaterats, att af 133 de vanligaste qvinliga förnamn endast 12 % vore af svenskt ursprung samt att af 158 de vanligaste förnamn å män endast närmare 20 % vore af svensk härkomst.

Till skada för en mera fosterländsk namngifning hade den svenska almanackans namnlängd alltså fått bibehålla sin numera alldeles föråldrade, i väsentliga drag katolskt medeltidsartade karakter. Endast då och då hade med anledning af tilldragelser inom konungahuset ett latinskt helgonnamn utbytt mot ett mera tidsenligt namn.

Flera beaktansvärda förslag hade redan framträtt att i nu antydd riktning omskapa almanackans namnlängd. Ingen af dessa på privat väg tillkomna namnlängder kunde dock göra anspråk på att läggas till grund för en omarbetning af den i almanackan nu förekommande namnlängden.

Hvad först angår frågan om en förbättrad uppställning af den s. k. lilla almanackan, finner Riksdagen yrkandet härpå, ehuru ej berörande någon fråga af större vikt, dock vara förtjent af beaktande.

Att djurkretsens tecken saklöst kunna borttagas ur en almanacka, som närmast är afsedd för menige man, torde vara påtagligt. Härigenom kunde lämplig plats beredas för införande af en fullständig tabell öfver månens upp- och nedgång, hvilket lär få anses önskvärdt. Vid en dylik förändring torde äfven böra tagas i öfvervägande, huruvida icke beteckningssättet för tidsbestämningarna, särskildt i fråga om för- och eftermiddag, skulle kunna förenklas och möjligen bringas i öfvensstämmelse med det beteckningssätt, som numera användes i tidtabellen för jernvägarne.

Det synes äfven vara lämpligt att i en bok, som torde ega större spridning än de flesta andra publikationer i vårt land, korta lättfattliga uppsatser i större antal än hittills införas och att dervid företrädesvis sådana ämnen väljas, som kunna vara den stora allmänheten till verkligt gagn. Särskildt skulle införandet af enklare statistiska tabeller rörande landets folkmängd och ekonomiska förhållanden, uppgifter angående fridlysningstiden af vildt o. d. vara egnadt att öka almanackans

användbarhet och allmännyttiga beskaffenhet. I detta likasom i flera andra afseenden torde det sätt, hvarpå de norska och danska almanackorna äro uppställda och redigerade, förtjena att uppmärksammas.

Vid en granskning af den s. k. lilla almanackan kan man vidare icke undgå att anmärka, att den nu använda frakturstilen är mindre lämplig och bör utbytas mot en tidsenligare och redigare samt att det gällande priset, 14 öre för häftadt och skuret exemplar, torde få anses ganska högt i förhållande till almanackans nuvarande omfång och utstyrel.

Vidkommande härefter den senare af de båda framställningarna, synes redan det förhållandet, att almanackans nuvarande namnlängd innehåller en stor del mindre bekanta och numera betydelselösa helgonnamn från den katolska tiden af den beskaffenhet, att de vid namngifning svårigen kunna användas, tala för att tiden borde vara inne att utbyta dessa mot andra af svensk härkomst, hvilka i allt för ringa antal förekomma i almanackans föråldrade namnlängd.

Att en temligen allmän önskan förefinnes derom, att denna namnlängd må göras mera tidsenlig och svensk, synes också framgå af åtskilliga omständigheter. Förutom de försök till åstadkommande af en sådan namnlängd, som finnas antydda i motionen, samt det af P. M. A. Säve redan år 1874 framställda förslaget, må erinras om det intresse, hvarmed saken omfattats i pressen, samt om två nya förslag, utarbetade af den kände släktforskaren G. Anrep och utaf en af de aderton i svenska akademien, f. kanslirådet N. F. Sander.

Om sålunda intresset för att en ny, tidsenlig namnlängd må komma till stånd med skäl kan anses ganska utbredd, synes det likväl vara af vigt, att man vid reformens genomförande går tillväga med all varsamhet, så att icke några beteckningar i den nuvarande namnlängden rubbas, som kunna anses ega värde för den historiska traditionen. Garantien härför torde säkrast vinnas derigenom, att namnlängdens omredigering öfverlemnas åt vetenskapsakademien.

Till grund för omredigeringen synes böra väsentligen läggas dels fastställandet af vissa bemärkelsedagar för att i folkets minne bevara namnen på stora, i fosterlandets utveckling på ett betydelsefullt sätt ingripande personligheter dels ock införandet i större antal än hittills af allmänt brukliga namn af svenskt ursprung. Tillika borde uppmärksammas, att somliga namn förekomma två gånger och att vissa andra namn lämpligen kunde försvenskas. Beträffande tidpunkten för reformens genomförande anser Riksdagen, att det vore önskvärdt, att den nya namnlängden kunde blifva färdig att införas i 1901 års almanacka.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får Riksdagen anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för att dels almanackans namnlängd måtte göras mera tidsenlig och svensk, dels ock den s. k. lilla almanackan måtte erhålla en förenklad och förbättrad uppställning samt utan förhöjning af det nuvarande priset göras mera innehållsrik.

Stockholm den 8 maj 1899.

Med undersätlig vördnad.